

BOK- RECENSIONER

Haartmans läkarebok av år 1765

Nybloms, Uppsala. Förlagsband kr. 22: —.

"Tydelig underrättelse, om de mäst gångbara sjukdomars kännande och motande genom lätta och enfalliga Hus-Medel samt et litet Res- och Hus-Apothek; Dem till tjenst som ej hafwa tillfälle at rådfråga Läkare."

Boken som är ett nytryck på 391 sidor jämte register är i dag en kuriositet att ögna i. Den berömda archiatern, Praeses för Collegium Medicum, doktor *Abraham Bäck* har skrivit ett starkt berömande förord i provincial-medicus, sedermera professor Haartmans bok. Rikets regerande kung, Adolf Fredrik, gav författaren, i tidens pompösa stil, ensamrätt till boken i 15 år under vilken tid ingen skulle understå sig att boken helt eller delvis avtrycka.

Med denna läkarbok i sin hand måste 1700-talets enstaka läskunniga och för övrigt lyssnande allmänhet ha känt sig till halsen proppade av allsköns sjukdomar och plågor. "Botemedlen", en häxbrygd av droger, decocter och föreskrifter. Några guldorn, riktiga iakttagelser och ännu giltiga anvisningar hjälpte väl ej mycket i floden av vidskeplighet, liksom det sannolikt spelade föga roll, vad

slags medel och kurer man råkade välja.

"Sockret har i senare tid mycket kommit i bruk för dess behagliga sälta. Att det äfven som Rusin löser Slem finner en hwar, som om morgonen tager litet där af i munnen; tols ej heller af Maskar".

"Tobaks rökande, sparsamt nyttjadt, hälst om mornarna, upplöser, öppnar Spottkörtlarna och Stolgången, stillar Coliqueplågor, uppretar Blodens gång och eftertankan, samt omsider söfwer somliga; däremot missbrukadt, utlockar det för mycket Saliven, och förstörer, utom sjelfwa ätlusten, det stora ändamål, Skaparen haft med Spottkörtlarna til Matens smältande, samt skämmer Gallen; hwarhos det slappar, döfwar, gör Hufwudwärg, och kan med skäl sägas göra Bloden tjock, samt Kroppen til Slag eller Sömn-sjukor etc. disponerad."

Sådana välförståndiga och förnumstiga reglor finns det gott om, för tvåhundra år sedan utgivna till hjälp och ledning åt "en okunnig Allmoges på landet", nu ett monument i sitt slag över den förvetenskapliga medicinens långa och brydsamma kamp mot "Människjans plågande sjukor".

E. H.

Jorden kan föda oss

HUGO OSVALD

Natur och Kultur, 157 sid. Pris kr. 15: 50. Inb. kr. 21: —.

Som professor emeritus i växtodlingslära efter tjänst vid lantbrukshögskolan i mer än 25 år och med ett stort antal forskningsuppgifter och utredningsupdrag bakom sig vill författaren övertyga oss om att jorden kan föda en flerdubbelt större befolkning. En rad sakkunniga läsare har bedömt Osvalds tes mycket pessimistiskt. Boken ger en re-

kapitulation av alla slags företeelser, åtgärder och synpunkter, vilkas förverkligande skulle innebära att försörjningen kan säkerställas. Något nytt framkommer inte. Författaren sysslar endast ytligt och avvärjande med de omständigheter som alltjämt ger skäl för de allvarligast tänkbara farhågor.

Information om allmän försäkring

av aktuarie *Einar Dahlöf* och fil. lic. *Jan Jung*. Försäkringsbolagens upplysningstjänst, Strandvägen 5 B, Stockholm Ö.

Det är fråga om en lättläst och redig skrift på 47 sidor om de nu samordnade socialförsäkringsformerna: sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för tilläggspension. Bra rubrikindelning och ej tröttande tabeller, sakregister underlättar. Kan rekommenderas till var och en.